

УДК 347.77/78:343.98

<https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.19>

Кісіль Наталія Валеріївна

кандидатка сільськогосподарських наук, старша наукова співробітниця, доцентка кафедри інтелектуальної власності та приватного права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», провідна наукова співробітниця Київського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України

<https://orcid.org/0000-0003-1097-360X>
kisil_n@ukr.net

Бібліографічний опис статті: Кісіль Н.В. (2026) Експертиза об'єктів інтелектуальної власності у судових та позасудових процесах. *Криміналістика і судова експертиза*, 71, 287–306. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.19>

ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВИХ ТА ПОЗАСУДОВИХ ПРОЦЕСАХ

У публікації висвітлено результати дослідження особливостей застосування спеціальних знань у судових та позасудових процесах під час вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності. **Проблематика дослідження** зумовлена тим, що у процесі розбудови ефективної та сучасної системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні виникає потреба у вирішенні низки наукових і практичних завдань, зокрема щодо вдосконалення методологічних засад застосування спеціальних знань під час проведення судових експертиз і позапроцесуальних експертних досліджень. **Мета дослідження** – проаналізувати особливості застосування спеціальних знань у судових і позасудових процесах під час вирішення справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності. **Методологічною основою** роботи стали загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, опис, систематизація тощо) та спеціальні методи, в тому числі узагальнення практики судово-експертної діяльності. Це дозволило комплексно розглянути процесуальні та позапроцесуальні аспекти призначення/проведення судових експертиз та експертних досліджень у сфері інтелектуальної влас-

ності. **Наукова новизна** полягає у комплексному підході до удосконалення методологічних засад застосування спеціальних знань під час проведення судових експертиз та позапроцесуальних експертних досліджень у сфері інтелектуальної власності, враховуючи необхідність створення умов для підвищення ефективності захисту прав інтелектуальної власності в Україні спеціалізованими інституціями та розвитку судової експертизи у сфері інтелектуальної власності. **У висновках** зазначається, що при розгляді спорів, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності, потреба у застосуванні спеціальних знань виникає як у судових процесах (переважно у цивільному, господарському та кримінальному судочинстві), так і в позасудових процесах. Необхідність використання спеціальних знань у межах позасудового захисту прав інтелектуальної власності може виникати у таких випадках: призупиненні митного оформлення товарів, щодо яких існує підозра у порушенні прав інтелектуальної власності; розгляді справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (у сфері використання об'єктів інтелектуальної власності), що здійснюється Антимонопольним комітетом України; адміністративному оскарженні в Апеляційній палаті Національного органу інтелектуальної власності рішень щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та розгляді заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково; проведенні процедур медіації та досудовому вирішенні конфліктів у сфері інтелектуальної власності; прийнятті управлінських рішень керівництвом компанії, оцінці сторонами конфліктної ситуації своєї правової позиції тощо.

Ключові слова: судова експертиза, інтелектуальна власність, захист прав, доказування, спеціальні знання, висновок експерта, об'єкти інтелектуальної власності, торговельні марки, експертні дослідження.

Kisil Nataliia

*Candidate of Sciences in Agriculture, Senior Researcher,
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute», Kyiv Branch of NSC*

«Hon. Prof. M. S. Bokarius FSI», Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-1097-360X>

kisil_n@ukr.net

EXPERT EXAMINATION OF INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS IN JUDICIAL AND NON-JUDICIAL PROCESSES

To cite this article: Kisil, N.V. (2026). Ekspertne doslidzhennia ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti u sudovykh ta pozasudovykh protsesakh [Expert examination of intellectual property objects in judicial and

non-judicial processes]. *Criminalistics and Forensics*, 71, 287–306. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.19>

The publication presents the results of a study on the specific features of the application of specialized knowledge in judicial and extrajudicial proceedings in the resolution of disputes related to the protection of intellectual property rights. The focus of this study stems from the fact that, in the process of developing an effective and modern system for the protection of intellectual property rights in Ukraine, there is a need to address a number of academic and practical challenges, particularly regarding the refinement of methodological principles for the application of specialized knowledge during forensic examinations and extrajudicial expert investigations. **The purpose of the study** is to analyze the specifics of applying specialized knowledge in judicial and out-of-court proceedings when resolving cases involving the protection of intellectual property rights. **The methodological basis** of this work consists of general scientific methods (analysis, synthesis, generalisation, description, systematisation, etc.) and specialised methods, including the generalisation of practices in forensic expert work. This approach made it possible to comprehensively consider both procedural and non-procedural aspects of the appointment and conduct of forensic examinations and expert studies in the field of intellectual property. **The scientific novelty** of the study lies in a comprehensive approach to improving the methodological foundations for the application of specialized knowledge in conducting forensic examinations and non-procedural expert studies in the field of intellectual property, taking into account the need to create conditions for enhancing the effectiveness of intellectual property rights protection in Ukraine by specialized institutions, as well as for the development of forensic expertise in the field of intellectual property. **The conclusions** indicate that, in the consideration of disputes related to intellectual property objects, the need for the application of specialized knowledge arises both in judicial proceedings (primarily in civil, commercial, and criminal litigation) and in extrajudicial processes. The necessity of using specialized knowledge within the framework of extrajudicial protection of intellectual property rights may arise in the following cases: suspension of customs clearance of goods suspected of infringing intellectual property rights; consideration of cases involving violations of legislation on the protection of economic competition (in the field of the use of intellectual property objects) by the Antimonopoly Committee of Ukraine; administrative appeals before the Appeals Chamber of the Ukrainian National Office for Intellectual Property and Innovations against decisions on the acquisition of rights to intellectual property objects, as well as applications for the full or partial invalidation of such rights; mediation procedures and pre-trial dispute resolution in the field of intellectual property; managerial decision-making by company leadership, as well as the assessment

by the parties to a dispute of their legal positions, etc.

Key words: forensic examination, intellectual property, protection of rights, evidence, specialized knowledge, expert opinion, intellectual property objects, trademarks, expert studies.

Постановка проблеми

Розвиток сфери інтелектуальної власності та забезпечення ефективних механізмів захисту прав є одним з важливих чинників економічного зростання кожної держави та складовою її національної безпеки. У Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року [1], схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019, зазначається, що стратегія успішного розвитку національних економічних систем держав-лідерів останніми роками тісно пов'язана з лідерством у дослідженнях і розробках, появою нових знань, розвитком високотехнологічного виробництва і створенням масових інноваційних продуктів. Розвиток інноваційного потенціалу – це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, а і засіб забезпечення безпеки та суверенітету держави, її конкурентоспроможності у сучасному світі.

У схваленій Стратегії [1] інтелектуальна власність розглядається як один з елементів розбудови національної інноваційної екосистеми для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти та послуги, підвищення рівня інноваційності національної економіки та залучення інвестицій в інноваційну діяльність. Для розв'язання правових проблем, пов'язаних із використанням об'єктів інтелектуальної власності, створених з використанням коштів державного бюджету, в Стратегії визначено необхідність підвищення рівня обізнаності інноваторів у сфері правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

Розвиток сфери інтелектуальної власності також є однією з важливих складових євроінтеграційного процесу в Україні. Нині проводиться інтенсивна робота над адаптацією національного законодавства до норм та стандартів Європейського Союзу, зокрема *acquis* ЄС у сфері інтелектуальної власності. Здійснюється приведення правового регулювання цієї сфери у відповідність до актів права ЄС, вносяться зміни до підходів реєстрації об'єктів інтелектуальної власності, зокрема, планується узгодити законодавство щодо винаходів та корисних моделей зі стандартами Європейської патентної конвенції; на кінець 2026 року очікується впровадження зміни моделі реєстрації торговельних марок, за якою патентне відомство на етапі реєстрації цих об'єктів більше не буде перевіряти відносні підстави для відмови (наприклад, схожість заявлених позначень з раніше зареєстрованими або поданими на реєстрацію торговельними марками) та запроваджується визнання прав на торговельні марки недійсними в рамках адміністративної процедури

(«post-grant opposition»).

Бачення модернізованої системи інтелектуальної власності, яка підтримує інновації, технологічний розвиток, креативну економіку та інтеграцію України до ЄС визначено у проєкті Стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України до 2030 року [2], що оприлюднено Міністерством економіки, довкілля та сільського господарства України для громадського обговорення у кінці 2025 року.

У проєкті Стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності [2] однією зі стратегічних цілей визначено необхідність розбудови ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності, яка розкривається в тому числі через досягнення таких цілей:

– Посилення ефективності правозастосування та координації у сфері захисту інтелектуальної власності. Очікуваним результатом досягнення цієї цілі є створення узгодженої, дієвої та сучасної системи захисту прав інтелектуальної власності, у якій оновлено адміністративне й кримінальне законодавство, ефективні адміністративні процедури та спеціалізована експертиза правоохоронців і суддів забезпечують швидке виявлення, припинення та належну відповідальність за порушення, включно з онлайн-порушеннями та обов'язковою конфіскацією контрафакту.

– Підвищення якості судового захисту прав інтелектуальної власності спеціалізованими інституціями, підвищення кваліфікації суддів та прискорення розгляду справ. Серед основних завдань для реалізації цієї цілі зазначено й розвиток судової експертизи з питань інтелектуальної власності та забезпечення єдності судової практики. Очікуваним результатом є створення умов для ефективного розгляду спорів у сфері інтелектуальної власності судами, що мають відповідну спеціалізацію, із забезпеченням уніфікованої практики, фахової підготовки суддів та судових експертів, а також розробленням нормативної та кадрової бази для можливості запуску Вищого суду з питань інтелектуальної власності [2].

Водночас потреба у застосуванні спеціальних знань під час захисту прав інтелектуальної власності виникає не лише у процесі судового розгляду спорів. Експертні висновки набувають важливого значення і при розгляді відповідних питань уповноваженими органами, такими як митні органи, Апеляційна палата Національного органу інтелектуальної власності та інші. Очікувана зміна моделі реєстрації торговельних марок та інших об'єктів інтелектуальної власності також сприятиме посиленню ролі та значення позапроцесуальних експертних досліджень.

Вищевикладене свідчить про потребу вирішення багатьох наукових та практичних завдань у процесі розбудови ефективної та сучасної системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні, що включатиме необхідність удосконалення методологічних засад застосування спеціальних знань під час проведення судових експертиз та позапроцесуальних експертних досліджень з метою створен-

ня умов для ефективного вирішення справ у сфері інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Особливості проведення судових експертиз у сфері інтелектуальної власності розкривалися у роботах багатьох вітчизняних вчених та практикуючих експертів, зокрема, у працях Голови І.Г., Дорошенко О.Ф., Калініченко М.М., Климової Н.Б., Ковальової Н.М., Копитько А.П., Крайнева П.П., Петренко С.А., Поліщук І.Ю., Прохорова-Лукіна Г.В., Сопової К.А., Стародубова І.В., Струка І.О. Федоренко В.Л., Фої О.А, Чабанець Т.М. та інших авторів [3-14]. Проте удосконалення методологічних засад застосування спеціальних знань під час проведення судових експертиз та позапроцесуальних експертних досліджень, що проводяться при вирішенні спірних обставин у сфері інтелектуальної власності, залишається актуальним до сьогодні.

Мета дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати особливості застосування спеціальних знань у судових і позасудових процесах під час вирішення справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу

Систему судоустрою в Україні становлять місцеві суди, апеляційні суди та Верховний Суд. Для розгляду окремих категорій справ передбачено функціонування вищих спеціалізованих судів. Відповідно до ст. 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII [15], серед вищих спеціалізованих судів визначено Вищий суд з питань інтелектуальної власності. На жаль, з низки причин зазначений суд станом на сьогодні так і не розпочав здійснення правосуддя. Водночас необхідність створення належних умов для його запуску та забезпечення надалі ефективного функціонування залишається вкрай актуальною.

Відповідно до п. 1.1. Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 [16], призначення судових експертиз та експертних досліджень, організація проведення експертиз та оформлення їх результатів здійснюються у порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом (КПК), Цивільним процесуальним кодексом (ЦПК), Господарським процесуальним кодексом України (ГПК), Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП), Кодексом адміністративного судочинства України (КАСУ), Законами України «Про судову експертизу», «Про виконавче провадження» та іншими норматив-

но-правовими актами з питань судово-експертної діяльності.

Під час розгляду спорів у сфері інтелектуальної власності для встановлення фактичних даних про ознаки, закономірності створення та використання різних об'єктів інтелектуальної власності виникає потреба у залученні експертів (фахівців), що володіють необхідними спеціальними знаннями у певній галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесла.

Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності переважно проводяться згідно з ухвалою суду; за зверненням сторони кримінального провадження (згідно з КПК) та на замовлення учасників справи (згідно з ГПК, ЦПК, КАСУ).

Принцип змагальності сторін у цивільному, господарському та адміністративному процесах нині активно реалізується сторонами по справі шляхом залучення експертів та поданням до суду їх висновків, в яких встановлюються певні обставини, що мають значення для справи та на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог або заперечень. Також сторона захисту у кримінальному провадженні, відповідно до ч. 1 ст. 242 та ч. 2 ст. 243 КПК України, нині наділена правом самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.

Аналіз практики проведення судових експертиз у сфері інтелектуальної власності у розрізі видів судочинства свідчить, що переважна більшість експертиз призначається в межах господарського, цивільного та кримінального судочинства.

Відповідно до відомостей висвітлених у звіті «Статистика розслідування та розгляду справ з питань інтелектуальної власності за 2019-2023 рр.», що підготовлено Центром спостереження з питань порушень прав інтелектуальної власності Національного органу інтелектуальної власності Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновації» (далі – УКРНО-ІВІ) [17], протягом 2019-2023 років на розгляді у місцевих судах перебувало 5374 справ, серед них 3298 господарських, 1456 – цивільних, 427 – кримінальних, 193 – справ про адміністративні правопорушення. Протягом 2022-2023 років спостерігалось суттєве зменшення кількості розглянутих господарських та цивільних справ у сфері інтелектуальної власності порівняно з 2019-2021 рр, на що вплинуло ведення активних бойових дій на території України.

У адміністративному судочинстві частка проведених експертиз у сфері інтелектуальної власності традиційно є доволі незначною. До 2015 року існувала практика розгляду адміністративними судами позовів до Державної служби інтелектуальної власності України з вимогами щодо скасування рішень про державну реєстрацію знаків для товарів і послуг та визнання недійсним свідоцтв. Наприклад, у 2013 році Окружним адміністративним судом міста Києва було призначено судову експертизу в адміністративній справі № 826/7953/13-а [18] про визнання протиправним та скасування рішення про державну реєстрацію знаку для товарів і послуг за заявкою

№ м200916602 та скасування Свідоцтва № 127806.

У 2016 році під час розгляду Окружним адміністративним судом міста Києва справи № 826/17249/14 [19] щодо визнання проти-правним та скасування рішення Державної служби інтелектуальної власності України № 34445 від 11.09.2014 р., ухвалою суду було закрито провадження у справі у зв'язку з тим, що дана адміністративна справа не підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, а має бути розглянута за правилами встановленими ЦПК України. У мотивувальній частині суд вказав на припис постанови Верховного Суду України № 21-227а15 від 16.06.2015 р.: «...у разі прийняття суб'єктом владних повноважень рішення про реєстрацію знака для товарів і послуг та в наступному отримання заявником Свідоцтва України на знак для товарів і послуг подальше оспорування права власності на вказаний знак має вирішуватися у порядку цивільної (господарської) юрисдикції, оскільки виникає спір про цивільне право».

В.Л. Федоренко та Л.П. Тимошик, під час розгляду результатів роботи Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності у 2017-2018 рр., вказували, що питома вага судових експертиз проведених у межах адміністративного судочинства у цей період становила лише 1 % [14, с. 30-31].

На сьогодні оспорування права власності на торговельну марку вирішується у порядку цивільної (господарської) юрисдикції. При вирішенні питання про недійсність виданих охоронних документів суд вбачає за необхідне призначати судову експертизу. Наприклад, Верховний Суд у постанові від 06.02.2020 у справі № 910/2503/18 [21] у п.9.5 зазначив: «у вирішенні спорів, пов'язаних із визнанням недійсними свідоцтв на знаки для товарів і послуг з підстав невідповідності зареєстрованих знаків умовам надання правової охорони, для з'ясування питань, що потребують спеціальних знань (зокрема, про те, чи займає певний елемент домінуюче положення у зображенні знака; чи є підстави вважати, що знак може вводити споживача в оману щодо місця походження та якості товарів, позначених цим знаком; які частини зображення є тотожними з іншим зображенням; чи є схожими знаки настільки, що їх можна сплутати тощо), з дотриманням принципів змагальності, рівності та диспозитивності господарського суду необхідно, якщо схожість не має очевидного характеру, призначати судову експертизу, не перебираючи на себе неприцяманні суду функції експерта».

З огляду на обмежений обсяг цієї публікації, особливості проведення судових експертиз у господарських, цивільних та кримінальних справах не розглядатимуться детально, оскільки зазначені питання більше висвітлювалися в науковій літературі, зокрема у працях науковців [4, 5, 7, 8, 10, 14]. Далі основну увагу зосередимо на аналізі особливостей залучення експертів в різних процесах з акцентом на специфіку проведення позасудових експертних досліджень.

Судами загальної юрисдикції розглядаються справи щодо визнання прав інтелектуальної власності, незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності; права попереднього користувача; стягнення компенсації/збитків тощо. Також цими судами розглядаються справи про адміністративні правопорушення, що передбачені ст. 51-2 КУпАП (порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності) та ст. 476 Митного кодексу України (переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності). Розглянемо деякі особливості вирішення таких справ.

Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області у 2012 році розглядав матеріали справи № 1915/14354/2012 [22], що надійшли від Тернопільського РВ УМВС України в Тернопільській області, щодо притягнення громадянина N до адміністративної відповідальності за ознаками ст. 51-2 КУпАП у зв'язку з реалізацією у торговельно-кiosку спортивного одягу в кількості 10 одиниць із незаконним використанням торговельної марки.

Шевченківський районний суд міста Києва у 2024 році розглянув справу № 761/21623/24 [23] про порушення митних правил, яка надійшла від Координаційно-моніторингової митниці Державної митної служби України, про притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, передбачених ст. 476 Митного кодексу України.

Згідно ч. 1 ст. 399 Митного кодексу України [20] у разі якщо під час проведення митного контролю митний орган на підставі даних митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності виявляє товари, щодо яких існує підозра у порушенні прав інтелектуальної власності, їх митне оформлення призупиняється, а товари підлягають розміщенню на складі цього органу. При цьому відповідно до ч. 13 ст. 399 зазначеного кодексу [20], правовласник зобов'язаний забезпечити проведення необхідного експертного дослідження або експертизи та надання митному органу висновку правовласника про наявність або відсутність порушення прав інтелектуальної власності. За результатами проведеної експертизи митний орган має право порушити справу про порушення митних правил, а також вилучити товари, що є безпосередніми предметами правопорушення.

У вищезазначеній справі № 761/21623/24 [23] представником правовласника на підтвердження, що зазначені товари переміщуються через митний кордон України з порушенням прав Apple Inc., Київської митниці надавався висновок експерта, згідно з яким зовнішній вигляд зразків імпортованих товарів (бездротові навушники) справляє на поінформованого користувача таке саме загальне враження, як і промисловий зразок «Навушники», зареєстрований за патентом України, права на який належать компанії Apple Inc.

У адміністративній справі № 127/18319/24 [24] щодо вчинення правопорушення, передбаченого ст. 476 Митного кодексу України, Вінницький міський суд Вінницької області, встановив, що під час митного огляду виявлено товари (засоби по догляду за волоссям)

із застосуванням торговельної марки «СР-1», яка міститься в митному реєстрі об'єктів прав інтелектуальної власності Держмитслужби України за № 963. Під час огляду товарів виявлено, що їх характерні (типові) ознаки та їх пакування не відповідають даним митного реєстру щодо характерних (типових) ознак та пакування оригінальних товарів, зокрема: у слові «damage» зайва літера «d»; на певних товарах або наявні зайві написи, або деякі відсутні, певні написи нанесені в іншому місці, ніж на оригінальному товарі тощо. За результатами опрацювання поданих до митного оформлення документів та митного огляду товарів, їх було ідентифіковано як товари, що підозрюються в порушенні прав інтелектуальної власності, у результаті їх митне оформлення призупинено.

У вищезазначеній справі [24] з метою підтвердження порушення прав інтелектуальної власності здійснено відбір зразків товарів для проведення експертизи, а пізніше надано висновок експерта у сфері інтелектуальної власності, в якому визначено, що позначення «СР-1», нанесені на товари, які ввозяться на митну територію України в зоні діяльності Вінницької митниці ДМС України за митною декларацією №000, згідно акту про взяття проб та зразків, є тотожними з торговельною маркою за міжнародною реєстрацією № 1550799.

У справі № 5015/2463/11 [25] про припинення порушення прав на зареєстрований знак для товарів і послуг СУЖАНОРА, що розглядалася Господарським судом Львівської області у 2013 році, третьою стороною, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача, була Львівська митниця (м. Львів). У цій справі позивач звернувся до суду з позовом про припинення порушення прав на зареєстрований знак для товарів і послуг СУЖАНОРА, зупинення пропуску через митний кордон України товару в упаковці з надписом «СУЖАНОРА Е» після призупинення митного оформлення товару Львівською митницею у зв'язку з виявленням ознак контрафактності. Під час розгляду господарським судом цієї справи призначалися декілька судових експертиз об'єктів інтелектуальної власності.

У статті В.Л. Федоренко, Т.М. Чабанець, О.А. Фої [13, с. 620] при висвітленні актуальних проблем теорії та практики забезпечення з боку посадових осіб митних органів України дієвого контролю за переміщенням товарів, які містять ознаки об'єктів права інтелектуальної власності, вказувалося на доцільність залучення атестованих судових експертів за відповідною експертною спеціальністю для встановлення відповідних фактів та обставин у зв'язку з відсутністю у посадових осіб митних органів необхідних спеціальних знань.

Слід зазначити, що дослідження, які проводяться судовими експертами на запит правовласника або декларанта з метою встановлення фактів, що можуть свідчити про наявність або відсутність порушення прав інтелектуальної власності, здебільшого здійснюються у позасудовому порядку та оформлюються у вигляді висновків експертного дослідження.

Отже, потреба у проведенні досліджень із застосуванням засобів і методів судової експертизи виникає не лише під час розгляду судами справ у сфері інтелектуальної власності чи здійсненні досудового розслідування фактів незаконного використання відповідних об'єктів, а й поза межами цих процесів – у межах проведення позапроцесуальних експертних досліджень.

Аналіз експертної практики показав, що необхідність застосування спеціальних знань може виникати під час здійснення позасудового захисту прав інтелектуальної власності, зокрема у випадках:

- призупинення митного оформлення товарів, щодо яких існує підозра у порушенні прав інтелектуальної власності;
- розгляді справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (у сфері використання об'єктів інтелектуальної власності), що здійснюється Антимонопольним комітетом України;
- адміністративному оскарженні в Апеляційній палаті Національного органу інтелектуальної власності рішень УкрНІОІВІ щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та розгляді заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково;
- запровадженні процедур медіації та досудового вирішення конфліктів у сфері інтелектуальної власності тощо.

Розглянемо практику подання висновків експертів в якості доказової бази під час розгляду справ Антимонопольним комітетом України та Апеляційною палатою Національного органу інтелектуальної власності.

Під час розгляду Антимонопольним комітетом України (далі – АМКУ) справ за ознаками вчинення порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, передбаченого ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [26] у вигляді неправомірного використання різних позначень, етикеток тощо, виникає потреба у проведенні експертиз. Надання висновку експерта передбачено п. 1 розділу III Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням АМКУ від 19.04.1994 № 5 [27], в якому зазначено, що доказами у справі можуть бути будь-які фактичні дані, які дають можливість визначити наявність або відсутність порушення. Ці дані встановлюються різними усними та письмовими засобами, зокрема, і висновками експертів.

У звіті «Статистика розслідування та розгляду справ з питань інтелектуальної власності за 2019-2023 рр.» [17] вказувалося, що протягом цих п'яти років АМКУ прийняв 18 рішень, які пов'язані з неправомірним використанням позначень та оформлень упаковок. Згідно зі звітом про діяльність АМКУ за 2025 рік [28], протягом 2024 р. розглядалося 10 справ щодо неправомірного використання чужих позначень (ст.4), у 2025 – 18 справ.

Згідно ст. 43 Закону України «Про захист економічної конкурен-

ції» [26] проведення експертизи у справі належить до дискреційних повноважень АМКУ, що наділяє Комітет правом, а не обов'язком її проведення. Наприклад, у рішенні АМКУ № 720 від 12.11.2020 р. у справі № 127-26.4/96-16 [29] зазначалося, що питання встановлення наявності/відсутності схожості позначень належить до дискреційних повноважень Комітету, які надані йому згідно із законодавством про захист економічної конкуренції. При цьому у ході розгляду справи заявники/відповідачі мають право звертатися з клопотаннями про проведення відповідної експертизи або надавати експертизи, що складені на їх замовлення.

Отже, експертизи, які готуються для подання на розгляд АМКУ, можуть бути проведені за розпорядженням АМКУ або за запитом однієї зі сторін. Наприклад, під час розгляду АМКУ справи № 127-26.4/22-25 [30] про наявність ознак порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, передбаченого ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання позначень, заявниками надавався висновок експертів за результатами проведення комісійної експертизи у сфері інтелектуальної власності, в якому встановлено, що позначення «ДетраМакс» є схожим до ступеню сплутування, зокрема шляхом асоціювання, із торговельними марками «ДЕТРАЛЕКС» та «DETRALEX» за міжнародними реєстраціями № 616609 та № 1172326 відповідно. У межах розгляду справи АМКУ врахував проведені ним результати опитування споживачів, а також результати комісійної експертизи у сфері інтелектуальної власності та визнав наявність порушення, передбаченого ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання в господарській діяльності позначення «ДетраМакс».

Аналіз рішень Апеляційної палати УкрПОІВІ показав, що під час розгляду колегією Апеляційної палати заперечень апелянтів проти рішень про реєстрацію або про відмову в державній реєстрації торговельних марок, апелянтами та заявниками у підтвердження своїх аргументів подаються на розгляд колегії висновки експертів у сфері інтелектуальної власності. Водночас у рішеннях Апеляційної палати УкрПОІВІ вказується, що жодні докази, зокрема висновки експертів, дія колегії не мають установленної сили.

Під час розгляду Апеляційною палатою УкрПОІВІ заперечення проти рішення про реєстрацію торговельної марки «ALVANURI» за заявою № m202116446 [31], апелянт вказував, що заявлене позначення не відповідає умовам надання правової охорони, визначеним пунктами 2 і 3 статті 6 Закону «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», а саме: є оманливим, оскільки вводить споживачів в оману щодо особи, яка виробляє товар, та породжує хибну асоціацію з ім'ям апелянта, є подібним із добре відомою торговельною маркою, власником якої є апелянт; є схожим із торговельною маркою апелянта, натякає на грузинське походження та створює асоціацію з регіоном, якістю, що посилює асоціативне змішування із

торговельною маркою апелянта, відносно усіх заявлених товарів 33 класу Міжнародної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків. Не погоджуючись із наведеними підставами для відмови, заявниками було подано висновок експерта, в якому встановлено відсутність схожості заявленого позначення із торговельними марками апелянта настільки, що їх можна сплутати.

Подані апелянтом і заявниками докази, якими вони обґрунтували свої вимоги, колегія Апеляційної палати оцінювала за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні, а стосовно поданого заявником висновку експерта зазначила, що жодні докази, зокрема висновки експертів, не мають для колегії установленної сили. За результатами розгляду заперечення встановлено наявність підстав для задоволення заперечення та скасування рішення УКРНОІВІ за вищезазначеною заявою.

Під час розгляду Апеляційною палатою УКРНОІВІ заперечення проти рішення від 07.01.2025 про реєстрацію торговельної марки «LENTINOX» за заявою № м202300345 [32], апелянт доводив, що споживачі можуть помилково асоціювати позначення «LENTINOX» із торговельною маркою «Dentinox». Разом із наданням апелянтом додаткових пояснень до заперечення серед додаткових доказів надався висновок судового експерта за результатами проведення експертизи у сфері інтелектуальної власності, в якому встановлено, що позначення «LENTINOX» станом на дату подання заявки є схожим настільки, що його можна сплутати, зокрема асоціювати, з торговельною маркою апелянта за міжнародною реєстрацією № 159681 для таких самих або споріднених з ними товарів, та того, що позначення «LENTINOX» є таким, що може ввести споживачів в оману щодо особи, яка виробляє товар.

За результатами розгляду заперечення, колегія Апеляційної палати прийшла до висновку, що позначення за заявою № м202300345 та торговельна марка за міжнародною реєстрацією № 159681 є схожими настільки, що їх можна сплутати, та вирішила заперечення апелянта задовольнити повністю та скасувати рішення УКРНОІВІ від 07.01.2025 про реєстрацію торговельної марки «LENTINOX».

Вищевикладене свідчить, що під час розгляду АМКУ справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та адміністративному оскарженні в Апеляційній палаті УКРНОІВІ рішень щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності або розгляді заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними з метою підтвердження доводів заявників або апелянтів на розгляд цих органів подаються висновки експертів.

Також вбачається перспективним проведення експертних досліджень у сфері інтелектуальної власності при застосуванні процедури медіації під час позасудового врегулювання конфліктів у сфері інтелектуальної власності, оцінки сторонами конфліктної ситуації

своєї правової позиції, прийняті управлінських рішень керівництвом компаній тощо.

Перелік випадків застосування спеціальних знань під час здійснення позасудового захисту прав інтелектуальної власності у формі проведення позапроцесуальних експертних досліджень не обмежується розглянутими у статті ситуаціями. Експертні дослідження у сфері інтелектуальної власності проводяться й для подання висновків до податкових органів; під час розгляду уповноваженими органами скарг щодо наявності фактів плагіату у наукових працях тощо.

Висновки

Дослідження показали, що при розгляді спорів, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності, потреба у застосуванні спеціальних знань виникає як у судових процесах (переважно у цивільному, господарському та кримінальному судочинстві), так і позасудових процесах. Необхідність використання спеціальних знань у межах позасудового захисту прав інтелектуальної власності може виникати у таких випадках: призупиненні митного оформлення товарів, щодо яких існує підозра у порушенні прав інтелектуальної власності; розгляді справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (у сфері використання об'єктів інтелектуальної власності), що здійснюється Антимонопольним комітетом України; адміністративному оскарженні в Апеляційній палаті Національного органу інтелектуальної власності рішень щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та розгляді заяв про визнання прав на об'єкти інтелектуальної власності недійсними повністю або частково; проведенні процедур медіації та досудовому вирішенні конфліктів у сфері інтелектуальної власності; прийняті управлінських рішень керівництвом компаній, оцінці сторонами конфліктної ситуації своєї правової позиції тощо.

У процесі розбудови ефективної та сучасної системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні виникає потреба у вирішенні низки наукових і практичних завдань, зокрема, удосконаленні методологічної бази застосування спеціальних знань під час проведення судових експертиз і позапроцесуальних експертних досліджень з метою створення належних умов для ефективного вирішення справ у сфері інтелектуальної власності, у зв'язку з чим порушена у статті проблематика є актуальною та перспективною для подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#n12> (дата звернення 01.04.2026).

2. Проект Стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України до 2030 року. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України : веб-сайт. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/7a341951-c13d-44b4-8808-b649fa058c1e?lang=uk-UA&title=StrategiaRozvitku> (дата звернення 01.04.2026).
3. Голова І. Особливості використання соціологічних опитувань при проведенні судових експертиз у сфері інтелектуальної власності. *Криміналістика і судова експертиза*. 2020. Вип. 65. С. 639-642. DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.62>.
4. Дорошенко О., Петренко В., Дорошко Г. Напрями підвищення ефективності судової експертизи у справах щодо об'єктів інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 1. С. 44-54. DOI: <https://doi.org/10.33731/12022.258190>.
5. Кісіль Н.В. Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності в Україні: предмет, завдання та межі компетенції. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. К.: Видавництво Ліра-К, 2021. №3 (15). С. 26-40. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-3\(15\)-28-40](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-3(15)-28-40).
6. Климова Н. Визначення матеріальної шкоди внаслідок неправомірного використання винаходів, корисних моделей. *Криміналістика і судова експертиза*. 2021. Вип. 66. С. 994-1004. DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.91>.
7. Крайнев П.П., Ковальова Н.М., Мельников М.В. Судова експертиза у сфері інтелектуальної власності / за ред. П.П. Крайнева. Вінниця, 2008. 376 с.
8. Методологічні основи судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності : звіт про НДР (закл.) / кер. Г. В. Прохоров-Лукин. № 0104U003403. Київ, 2006. 290 с.
9. Петренко С. А. Правова охорона комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності: шляхи розвитку : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2010. 214 с.
10. Поліщук І.Ю. Концептуальні основи застосування спеціальних знань під час розслідування незаконного використання торговельних марок : монографія. Київ, 2020. 248 с.
11. Сопова К. Висновки експертів, патентних повірених та інших фахівців у справах щодо прав на торговельні марки. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 1. С. 50-58. DOI: <https://doi.org/10.33731/12019.162742>.
12. Струк І. О., Калініченко М. М. Провідні північноамериканські методики дослідження персонажів як об'єктів інтелектуальної власності (за матеріалами судових експертів США). *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Х. : Право, 2018. Вип. 18. С. 512-518. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.59>.
13. Федоренко В. Л., Чабанець Т. М., Фоя О. А. Забезпечення митним органом України контролю за переміщенням товарів, які містять ознаки об'єктів права інтелектуальної власності : проблеми теорії та практики судово-експертних досліджень. *Криміналістика і судова експертиза*. 2020. Вип. 65. С. 606-623. DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.60>.
14. Федоренко В.Л., Тимощик Л.П. Судова експертиза з питань інтелектуальної власності: генезис, поняття, класифікація та система.

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. 2019. № 1(3). С. 11–52. DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-3-1-11-52>.

15. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 01.04.2026).

16. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 01.04.2026).

17. Статистика розслідування та розгляду справ з питань інтелектуальної власності за 2019–2023 рр. УКРНОІВІ, 2024. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/Statystyka_rozsliduvannia_ta_rozhliadu_sprav_z_pytan_intelektualnoi-web.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

18. Постанова Окружного адміністративного суду міста Києва від 07 квітня 2014 року у справі № 826/7953/13-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/38071038> (дата звернення: 01.04.2026).

19. Ухвала Окружного адміністративного суду міста Києва від 23 березня 2016 року у справі № 826/17249/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56975628> (дата звернення: 01.04.2026).

20. Митний кодекс України : Закон від 13.03.2012 р. № 4495-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 01.04.2026).

21. Постанова Верховного Суду від 06.02.2020 р. у справі № 910/2503/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87426709> (дата звернення: 01.04.2026).

22. Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 12.09.2012 р. у справі №1915/14354/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/25970359> (дата звернення: 01.04.2026).

23. Постанова Шевченківського районного суду міста Києва від 29.07.2024 р. у справі № 761/21623/24. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/121382077/> (дата звернення: 01.04.2026).

24. Постанова Вінницького міського суду Вінницької області від 18.02.2025 р. у справі № 127/18319/24. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/125429104/> (дата звернення: 01.04.2026).

25. Рішення Господарського суду Львівської області від 26.06.2013 р. у справі № 5015/2463/11. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/32112819> (дата звернення: 01.04.2026).

26. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.04.2026).

27. Порядок розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції : розпорядження Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text> (дата звернення: 01.04.2026).

28. Звіт про діяльність Антимонопольного комітету України за 2025 рік. URL: <https://amcu.gov.ua/static-objects/amcu/uploads/public/69b/bee/9e4/69bbee9e467f5822420304.pdf> (дата звернення: 01.04.2026).

29. Про порушення законодавства про захист від недобросовісної

конкуренції та накладення штрафу: рішення Антимонопольного комітету України від 12.11.2020 р. № 720-р у справі № 127-26.4/96-16. URL: <https://amcu.gov.ua/npas/pro-porushennya-zakonodavstva-pro-zahist-vid-nedobrosovisnoyi-konkurenciyi-ta-nakladennya-shtrafu-17> (дата звернення: 01.04.2026).

30. Про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції та накладення штрафу: рішення Антимонопольного комітету України від 04.09.2025 р. № 473-р у справі № 127-26.4/22-25. URL: <https://amcu.gov.ua/npas/pro-porushennia-zakonodavstva-pro-zakhyst-vid-nedobrosovisnoi-konkurencii-ta-nakladennia-shtrafu-30> (дата звернення: 01.04.2026).

31. Рішення Апеляційної палати УКРХОІВІ від 27.10.2025 р. URL: <https://piro.gov.ua/wp-content/uploads/2025/12/Rishennia-ALVANURI.pdf> (дата звернення: 01.04.2026).

32. Рішення Апеляційної палати УКРХОІВІ від 23.10.2025 р. URL: https://piro.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/Rishennia_LENTNOX.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

References:

1. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2019). *Pro skhvalennia stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: rozporiadzhennia vid 10 lypnia 2019 r. № 526-r* [On approval of the strategy for the development of the sphere of innovation activity until 2030: Order of July 10, 2019 № 526-r]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#n12> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].
2. Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. *Proekt Stratehii rozvytku sfery intelektualnoi vlasnosti Ukrainy do 2030 roku* [Draft Strategy for the Development of the Intellectual Property Sphere of Ukraine until 2030]. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/7a341951-c13d-44b4-8808-b649fa058c1e?lang=uk-UA&title=StrategiaRozvitku> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].
3. Holova, I. (2020). *Osoblyvosti vykorystannia sotsiolohichnykh opyтуvan pry provedenni sudovykh ekspertyz u sferi intelektualnoi vlasnosti* [Peculiarities of using sociological interviews in carrying out forensic examinations in the field of intellectual property]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 65, 639–642. <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.62> [in Ukrainian].
4. Doroshenko, O., Petrenko, V., & Dorozhko, H. (2022). *Napriamy pidvyshchennia efektyvnosti sudovoi ekspertyzy u spravakh shchodo ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti* [Directions of improvement of efficiency of judicial expertise in cases concerning objects of intellectual property]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, (1), 44–54. <https://doi.org/10.33731/12022.258190> [in Ukrainian].
5. Kasil, N. V. (2021). *Sudova ekspertyza ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: predmet, zavdannia ta mezhi kompetentsii* [Forensic investigation of intellectual property objects in Ukraine: subject, tasks and competence]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia*, 3(15), 26–40. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-3\(15\)-28-40](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-3(15)-28-40) [in Ukrainian].
6. Klymova, N. (2021). *Vyznachennia materialnoi shkody vnaslidok*

nepravomirnoho vykorystannia vynakhodiv, korysnykh modelei [Establishment of material damage due to illegal use of inventions, useful models]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 66, 994–1004. <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.91> [in Ukrainian].

7. Krainev, P. P., Kovalova, N. M., Melnikov, M. V. (2008). *Sudova ekspertyza u sferi intelektualnoi vlasnosti* [Forensic expertise in the field of intellectual property]. Vinnytsia. [in Ukrainian].

8. Prokhorov-Lukin, H. V. (Ed.). (2006). *Metodolohichni osnovy sudovoi ekspertyzy ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti: zvit pro NDR (zakliuchnyi), N° 0104U003403* [Methodological foundations of forensic expertise of intellectual property objects N° 0104U003403. Kyiv [in Ukrainian].

9. Petrenko, S. A. (2010). *Pravova okhorona kompiuternoї prohramy yak ob'ekta intelektualnoi vlasnosti: shliakhy rozvytku* [Legal protection of computer programs as IP objects: development directions: (Candidate's thesis)]. Kyiv [in Ukrainian].

10. Polishchuk, I. Yu. (2020). *Kontseptualni osnovy zastosuvannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia nezakonnoho vykorystannia torhovelnnykh marok* [Conceptual foundations of using special knowledge in trademark misuse investigation]. Kyiv [in Ukrainian].

11. Sopova, K. (2019). *Vysnovky ekspertiv, patentnykh povirenykh ta inshykh fakhivtsiv u spravakh shchodo prav na torhovelni marki* [Conclusions of experts, patent attorneys and other specialists in cases concerning trademark rights]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, (1), 50–58. <https://doi.org/10.33731/12019.162742> [in Ukrainian].

12. Struk, I. O., & Kalinichenko, M. M. (2018). *Providni pivnichnoamerykanski metodyky doslidzhennia personazhiv yak ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti (za materialamy sudovykh ekspertiv SShA)* [Leading North American methods of research on characters as objects of intellectual property (on the basis of materials of usa forensic experts)]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 18, 512–518. <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.59> [in Ukrainian].

13. Fedorenko, V. L., Chabanets, T. M., & Foia, O. A. (2020). *Zabezpechennia mytnym orhanom Ukrainy kontroliu za peremishchenniam tovariv, yaki mistiat oznaky ob'ektiv prava intelektualnoi vlasnosti: problemy teorii ta praktyky sudovo-ekspertnykh doslidzhen* [Providing the customs authority of Ukraine the control over the movement of goods that contain signs of intellectual property objects: theory and practice problems of forensic research]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 65, 606–623. <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.60> [in Ukrainian].

14. Fedorenko, V. L., & Tymoshchuk, L. P. (2019). *Sudova ekspertyza z pytan intelektualnoi vlasnosti: henezys, poniattia, klasyfikatsiia ta systema* [Forensic examination on intellectual property: genesis, concept, classification and system]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia*, 1(3), 11–52. <https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-3-1-11-52> (in Ukrainian).

15. Verkhovna Rada Ukrainy. (2016). *Pro sudoustrii ta status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02 chervnia 2016 r. N° 1402-VIII (zi zminamy ta dopovnenniamy)* [On the judiciary and the status of judges: Law of Ukraine of June 2, 2016 No. 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402_19#Text (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

16. Ministerstvo yustytzii Ukrainy. (1998). *Instruktsiia pro pryznachennia ta*

provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertrykh doslidzhen: zatverdzhena nakazom vid 08 zhovtnia 1998 r. № 53/5 (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Instruction on the appointment and conduct of forensic expertise and expert research: Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated October 8, 1998 No. 53/5]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#n14> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

17. Ukrainskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii. (2024). *Statystyka rozsliduvannia ta rozghliadu sprav z pytan intelektualnoi vlasnosti za 2019–2023 rr.* [Statistics of investigation and adjudication of intellectual property cases for 2019–2023]. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/Statystyka_rozsliduvannia_ta_rozghliadu_sprav_z_pytan_intelektualnoi-web.pdf (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

18. Okruzhnyi administratyvnyi sud mista Kyieva. (2014, April 7). *Postanova u spravi № 826/7953/13-a* [Decision in case No. 826/7953/13-a]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/38071038> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

19. Okruzhnyi administratyvnyi sud mista Kyieva. (2016, March 23). *Ukhvala u spravi № 826/17249/14* [Ruling in case No. 826/17249/14]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56975628> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

20. Verkhovna Rada Ukrainy. (2012). *Mytnyi kodeks Ukrainy: Zakon vid 13 bereznia 2012 r. № 4495-VI (zi zminamy ta dopovnenniamy)* [Customs Code of Ukraine: Law of March 13, 2012 No. 4495-VI (as amended)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

21. Verkhovnyi Sud. (2020, February 6). *Postanova u spravi № 910/2503/18* [Decision in case No. 910/2503/18]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87426709> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

22. Ternopil'skyi miskraionnyi sud Ternopil'skoi oblasti. (2012, September 12). *Postanova u spravi № 1915/14354/2012* [Decision in case No. 1915/14354/2012]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/25970359> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

23. Shevchenkiivskyi raionnyi sud mista Kyieva. (2024, July 29). *Postanova u spravi № 761/21623/24* [Decision in case No. 761/21623/24]. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/121382077/> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

24. Vinnytskyi miskiy sud Vinnytskoi oblasti. (2025, February 18). *Postanova u spravi № 127/18319/24* [Decision in case No. 127/18319/24]. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/125429104/> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

25. Hospodarskyi sud Lvivskoi oblasti. (2013, June 26). *Rishennia u spravi № 5015/2463/11* [Judgment in case No. 5015/2463/11]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/32112819> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

26. Verkhovna Rada Ukrainy. (1996). *Pro zakhyst vid nedobrosovnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy vid 07 chervnia 1996 r. № 236/96-VR (zi zminamy ta dopovnenniamy)* [On protection against unfair competition: Law of Ukraine of June 7, 1996 No. 236/96-VR (as amended)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

27. Antymonopolnyi komitet Ukrainy. (1994). *Poriadok rozghliadu Antymonopolnym komitetom Ukrainy ta yoho terytorialnymy viddilenniamy zaiav i sprav pro porushennia zakonodavstva pro zakhyst ekonomichnoi*

konkurentsii: rozporiadzhennia vid 19 kvitnia 1994 r. № 5 [Procedure for consideration by the Antimonopoly Committee of Ukraine and its territorial offices of applications and cases on violations of legislation on protection of economic competition: Order of April 19, 1994 No. 5]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

28. Antymonopolnyi komitet Ukrainy. (2025). *Zvit pro diialnist Antymonopolnoho komitetu Ukrainy za 2025 rik* [Report on the activities of the Antimonopoly Committee of Ukraine for 2025]. URL: <https://amcu.gov.ua/static-objects/amcu/uploads/public/69b/bee/9e4/69bbee9e467f5822420304.pdf> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

29. Antymonopolnyi komitet Ukrainy. (2020, November 12). *Pro porushennia zakonodavstva pro zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii ta nakladennia shtrafu: rishennia № 720-r u spravi № 127-26.4/96-16* [On violation of legislation on protection against unfair competition and imposition of a fine: Decision No. 720-r in case No. 127-26.4/96-16]. URL: <https://amcu.gov.ua/npas/pro-porushennia-zakonodavstva-pro-zakhyst-vid-nedobrosovisnoi-konkurenciyi-ta-nakladennya-shtrafu-17> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

30. Antymonopolnyi komitet Ukrainy. (2025, September 4). *Pro porushennia zakonodavstva pro zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii ta nakladennia shtrafu: rishennia № 473-r u spravi № 127-26.4/22-25* [On violation of legislation on protection against unfair competition and imposition of a fine: Decision No. 473-r in case No. 127-26.4/22-25]. URL: <https://amcu.gov.ua/npas/pro-porushennia-zakonodavstva-pro-zakhyst-vid-nedobrosovisnoi-konkurentsii-ta-nakladennia-shtrafu-30> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

31. Ukrainyskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii. (2025, October 27). *Rishennia Apeliatsiinoi palaty* [Decision of the Appeals Chamber] (in Ukrainian). URL: <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/12/Rishennia-ALVANURI.pdf> (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

32. Ukrainyskyi natsionalnyi ofis intelektualnoi vlasnosti ta innovatsii. (2025, October 23). *Rishennia Apeliatsiinoi palaty* [Decision of the Appeals Chamber]. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/Rishennia_LENTNOX.pdf (accessed: 01.04.2026) [in Ukrainian].

Надійшла до редакції / Received: 03.04.2026

Отримана після доопрацювання / Received after revision: 07.04.2026

Прийнято до друку / Accepted for publication: 10.04.2026

Опубліковано / Published: 29.05.2026

Фінансування: відсутнє / Funding: none.

Конфлікт інтересів: автор(и) заявляє(ють) про відсутність конфлікту інтересів / Conflict of interest: the author(s) declare no conflict of interest.

Дотримання етичних норм: дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності / Ethical compliance: the study was conducted in accordance with the principles of academic integrity.

Дані дослідження: усі дані, необхідні для обґрунтування висновків, наведено у статті / Research data: all data necessary to substantiate the conclusions are presented in the article.